

Werk in Uitvoering

Voortgangsrapportage Wijk C Stroom, december 2020.

In dit rapport beschrijven we de ontwikkeling van Wijk C Stroom, een initiatief voor duurzame energie van bewoners uit de Utrechtse wijk Wijk C. In dit rapport bundelen we de informatie die voor onze (potentiële) samenwerkingspartners en onszelf als bewonersinitiatief van belang is, maar ook nuttig kan zijn voor collega-initiatieven op het gebied van duurzame energie.

Wijk C ligt ingesloten tussen de Lange Viestraat, het Vredenburg en het water van de Oudegracht; de Daalsesingel en de Weerdsingel. Het hoofdbureau van Politie en de Jacobikerk zijn centraal gelegen en bekende Utrechtse locaties in onze wijk. Op de volgende pagina is de kaart van de wijk weergegeven.

Ontwikkelingen volgen elkaar soms in rap tempo op, vandaar dat we niet kunnen garanderen dat dit rapport altijd up to date is. De datum van de laatste wijziging staat bovenaan op elke pagina vermeld.

Voorwoord

Door Thomas Roos

Vanuit mijn achtergrond in sociaal werk heb ik een visie ontwikkeld waarbij (sociaal) ondernemerschap is gekoppeld aan het gedeelde belang van en het nut voor de directe omgeving waar de (sociaal) ondernemer actief is.

Vanaf de zomervakantie van 2019 besloot ik een deel van mijn tijd in te zetten om een sluimerende wens in vervulling te brengen: invloed realiseren voor mijn mede wijkbewoners. De energietransitie zag ik van verre als een mammoettanker op ons afkomen: langzaam, maar onvermijdelijk. Dus was het nu hét moment om in actie te komen: samenwerking zoeken in mijn buurt en vervolgens als groep signalen af te kunnen geven om niet 'overvaren' te worden door de 'transitie-tanker'.

Met veel enthousiasme lifte ik mee op het plan van een bestaand energie-collectief, dat zonne-energie wilde realiseren voor sociale huurwoningen [1]. Met drie rondjes flyereren had ik al snel bijna 90 bewoners geïnteresseerd weten te krijgen voor dit idee. Wat echter een uitdaging bleek van een andere orde, was het zoeken naar partners/bedrijven/partijen die mij konden helpen in het aandragen van technische, financiële en bestuurlijke oplossingen. Voor inspiratie en advies ging ik te rade bij Energie-U en schakelde ik de hulp in van een paar actieve wijkbewoners waarmee het team Wijk C Stroom ontstond.

Als team zijn we nadrukkelijk op zoek naar samenwerking. Niet alleen met onze wijkbewoners, maar ook met andere partners die kunnen helpen met de technische aspecten, de financiële vraagstukken en de bestuurlijke en zakelijke kant van onze plannen. We organiseerden op 19 juni 2020 een eerste bijeenkomst met onze beoogde samenwerkingspartners. Als bewonersinitiatief pakten we hierin onze leidende rol met een concreet voorstel voor de realisatie van een zonnestroom installatie op het dak van woningcorporatie Mitros (bijlage 2). Ons voorstel werd met enthousiasme ontvangen, maar tot concrete plannen voor de uitvoering heeft het nog niet geleid.

We zijn een bevlogen team van bewoners die tijd kennis en vaardigheid inzetten om invloed en inspraak te organiseren voor onze buurtgenoten. We merken dat men sympathiseert met het idee dat bewoners zelf initiatief nemen, maar dat is niet genoeg. Onze achterban heeft al veel te lang te weinig van ons gehoord. Dat heeft er vooral mee te maken dat we nog geen concrete stappen van onze samenwerkingspartners kunnen aankondigen. Als wij actief betrokken worden bij de eventuele bezwaren of weerstanden die leven bij de samenwerkingspartners kunnen we mogelijk bijdragen aan een oplossing.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Wijk C STROOM.....	6
Waar we vandaan komen	6
Augustus 2019 – november 2019	6
November 2019 – maart 2020.....	7
Maart 2020 – november 2020	7
Met wie we (willen) samenwerken	8
Wijk C Komitee	8
Volksbuurtmuseum	9
Gemeente Utrecht.....	9
Energie-U.....	9
Buurtstroom	9
Portaal	9
Mitros.....	9
Wocozon.....	10
Dakdokters.....	10
Solar Sedum	10
Wat we geleerd hebben.....	10
Onze positie binnen de duurzame energietransitie.....	10
De coöperatieve duurzame energiesector in Nederland.....	11
Kennis	11
HIER Opgewekt (gevestigd in Utrecht).....	11
Branche en belangenorganisaties	11
Energie samen (gevestigd in Utrecht)	11
Ode Decentraal (gevestigd in Utrecht)	12
Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE, gevestigd in Utrecht).....	12
Organisaties gericht op duurzame energie in Utrecht.....	12
Energie-U	12
Buurtstroom	12
Lokale context Wijk C	13
Duurzame energie oplossingen.....	15
Postcoderoosregeling.....	15

Voorfinanciering investering	15
Zelf investeren.....	15
Mogelijke beperkingen	16
Onbekendheid van regelingen.....	16
Koudwatervrees	16
Onzekerheid m.b.t. woonsituatie.....	16
Geen eigen of geschikt dak	16
Geen geld om te investeren.....	16
Gewenst aanbod	17
Randvoorwaarden.....	17
Goede en betrouwbare informatievoorziening	17
Lagere energierekening.....	17
Eigen keuze	17
Weinig rompslomp.....	17
Doelgroepen	17
Gezinswoningen van Mitros.....	17
VVE's	17
Huurders met een eigen energierekening.....	17
Huseigenaren	18
Voorzeningen.....	18
Informatie	18
Financiering.....	18
Dakoppervlak	18
Hoe we ondersteund worden	18
Bronnen en verwijzingen.....	19
Bijlagen.....	21
Bijlage 1: Zonnestroom voor sociale huurders Greenchoice	21
Bijlage 2: Voorstel Wijk C Stroom	23
Bijlage 3: Wervingsflyer.....	27
Bijlage 4: Tekst website Wijk C Komitee	30
Bijlage 5: <i>One pager</i>	31
Bijlage 6: Fotoverslag Mitros.....	32
Bijlage 7: Nieuwsbrieven.....	33
Bijlage 8 Methodisch Kader	38

Inleiding

Wijk C Stroom is een bewonersinitiatief dat duurzame energie wil realiseren voor alle bewoners van Wijk C, aangrenzende wijken en postcodes. Er zijn zo'n 600 van dit soort initiatieven in Nederland en daardoor is er een hoop kennis. Maar die kennis is ook behoorlijk verspreid. Om die reden proberen we voor onszelf, onze samenwerkingspartners en collega-initiatieven het overzicht te houden.

Dit rapport begint met een hoofdstuk over de korte ontstaansgeschiedenis van Wijk C Stroom en de organisaties met wie we (zouden willen) samenwerken. We sluiten dit hoofdstuk af met wat we tot nu toe geleerd hebben en een overzicht van belangrijke spelers in de duurzame coöperatieve energie sector van nationaal naar lokaal niveau.

Vervolgens verkennen we het bestaande aanbod om energie op te wekken middels zonnepanelen, de mogelijke bezwaren met betrekking tot het bestaande aanbod en de behoefte die er leeft op het gebied van duurzame energie.

Dit rapport eindigt met een aanzet voor het ontwikkelen van een aanbod voor de verschillende doelgroepen in Wijk C en aangrenzende wijken en postcodes.

Wijk C STROOM

De energietransitie komt als een mammoettanker op ons af en als wij, gewone burgers, niet op tijd signalen afgeven komt die niet waar wij hem willen hebben. We willen daarom nu al samen met burgers, beleidsmakers en -uitvoerders de koers uitzetten en bijsturen zodat iedereen zich betrokken voelt bij de energietransitie.

We beginnen klein en dichtbij als bewoner van onze wijk, Wijk C in Utrecht, met concrete en behapbare voorstellen. Daar leren we van en we hopen dat andere initiatieven, maar ook onze samenwerkingspartners daarvan kunnen leren.

Ons team heeft een organische structuur: we hebben geen formele rollen. Taken worden automatisch opgepakt en we kijken vooral naar wie waarvoor het beste in te zetten is. Ons team bestaat uit:

- Thomas Roos (huurder van Portaal), eerste initiatiefnemer die onderzoek heeft gedaan naar energiecollectieven in Nederland en een achtergrond heeft in sociaal werk en hoger beroepsonderwijs.
- Saskia Enderle (huurder van Mitros), actief in Buurtgroep Wijk C West en één van de initiatiefnemers van het grootste groene dak van de Utrechtse binnenstad.
- Merel Daniel (huurder van Mitros) die sinds een jaar in Wijk C woont en het liefst alle daken in de wijk van zonnepanelen wil voorzien. Vanuit haar werk als projectleider bij Bureau Brick heeft ze veel ervaring opgedaan met concept- en gebiedsontwikkeling.
- Marijn Pipping (woningeigenaar en voorzitter VvE) die ruim 3 jaar in Wijk C woont en veel interesse heeft in duurzame initiatieven zoals deze, mede omdat hij geen eigen dak heeft voor zonnepanelen.
- Tjerk Destombes (huurder van Mitros), bewoner die enthousiast is over duurzaamheid en daarin graag bijdraagt aan initiatieven, en daar ook de urgentie van inziet. Docent aardrijkskunde in het dagelijks leven, dakdromer bij avond- en zonnestroom-adept bij daglicht.

Waar we vandaan komen

Augustus 2019 – november 2019

In juli 2019 verscheen er een persbericht van Greenchoice [1]. Thomas Roos heeft Greenchoice toen benaderd met de vraag of een soortgelijk project ook mogelijk was in Wijk C. Daarop werd hij in contact gebracht met Guust van Schöll van Delen Duurzame Energie B.V. Dit contact leverde een heldere taakverdeling op waarin Guust de zakelijke kant op zich nam en Thomas zou proberen de wijkbewoners te interesseren voor duurzame energie.

Thomas ontwierp een informatieve flyer (bijlage 2) waar bewoners van Wijk C op konden reageren via e-mail en het postadres van het Volksbuurtmuseum. Na de eerste flyeractie werd hij benaderd door bewoners voor meer uitleg en adviseerden bewoners om het Wijk C Komitee erbij te betrekken. Deze stichting heeft als doel “het bevorderen van een aangenaam woonklimaat voor bewoners van Wijk C te Utrecht” [2].

Via drie flyeracties (bijlage 3), een bericht op de website van het Wijk C Komitee [3] en een bijeenkomst met buurtbewoners, Guust van Schöll en het Wijk C Komitee is toen nadere uitleg gegeven. Voor de laatste flyeractie heeft Niels Götz van Delen Duurzame Energie B.V. Thomas geadviseerd op het gebied van communicatie.

Via nieuwsbrieven hield Thomas de buurtbewoners die hun interesse hadden laten blijken op de hoogte van de voortgang. De meeste bewoners ontvingen die per e-mail, maar bij een aantal werd de nieuwsbrief per post bezorgd omdat deze geen mailadres hadden opgegeven.

De strikte scheiding tussen de zakelijke aspecten die door Guust behandeld werden en de werving van wijkbewoners door Thomas werkte erg beperkend omdat Thomas hierdoor nauwelijks in kon gaan op de inhoudelijke vragen van bewoners, zoals de vraag hoe het er nu voorstond met de ontwikkelingen. Om die reden besloot hij de samenwerking met Delen Duurzame Energie B.V. te beëindigen. Daardoor kwam ruimte vrij om ook andere opties voor duurzame energie te verkennen, die wellicht beter zouden aansluiten bij de werkwijze van partijen als de gemeente en de woningcorporaties.

Tegen het eind van 2019 was al zo'n 10% van de huishoudens geïnteresseerd geraakt in mogelijke deelname aan een zonnestroomproject. Sindsdien is er geen uitgebreide wervingsactie meer geweest omdat we nu eerst helderheid moeten krijgen over wat er binnen onze wijk mogelijk is op het gebied van zonne-energie en eventuele andere duurzame oplossingen. Voor een volgende wervingsactie willen we onze medewijkbewoners namelijk wel wat te bieden hebben.

November 2019 – maart 2020

Op 29 november 2019 organiseerde de gemeente Utrecht een meedenksessie transitievisie warmte om ideeën van burgerinitiatieven te verzamelen over het aanpakken van de warmte transitie. Daarop volgde de Raadsinformatiebijeenkomst Transitievisie Warmte op 16 januari 2020 [4]. Het contact met gemeenteraadslid Maarten Koning leverde op dat Thomas in contact kwam met een woningbouwcorporatie. Op 10 maart volgde een gesprek van de gemeente met verschillende energie-initiatieven dat bestond uit korte brainstormsessies met betrekking tot de aanpak van de energietransitie.

Op 26 februari werd Thomas uitgenodigd door Energie-U, een grote coöperatie die nieuwe energie-initiatieven stimuleert en ondersteunt en een groot netwerk heeft [5]. Deze bijeenkomst bracht ons in contact met andere initiatieven waar we wellicht in de toekomst mee samen kunnen optrekken. Tijdens deze bijeenkomst van Energie-U heeft Thomas het bewonersinitiatief van Wijk C toegelicht en adviseerde voorzitter Paul van Seters om een kernteam te vormen. De bewoners die bij de draagvlakmeting aangaven zich mogelijk vrijwillig in te willen zetten zijn daarvoor benaderd. Dit resulteerde in een kernteam van 4 personen.

Maart 2020 – november 2020

Sinds de oprichting van het kernteam hebben we gewerkt aan een voorstel voor een zonnestroom installatie op het dak van woningcorporatie Mitros (bijlage 2), het ontwerpen van een informatiepagina over Wijk C Stroom (bijlage 5), dit rapport, een website (www.wijkcstroom.nl) en Facebookpagina.

Op 19 juni presenteerden we ons idee voor een zonnestroominstallatie op een groot dak (bijlage 2) aan Myrte van der Gugten (Mitros), Kasper van Heteren (stichting Wocozon), Sander Willemsen (Energie-U), Stella Eitjes (Buurtstroom), Matthijs Bourdrez (Solar Sedum) en Freek Vossen (gemeente Utrecht). Met deze presentatie wilden we de organisaties aansporen om samen te werken en een zonnestroom installatie te realiseren. Voor de Facebookpagina van woningcorporatie Mitros [6] zijn Saskia en Thomas gefotografeerd en geïnterviewd (bijlage 6).

Op 28 oktober werd Thomas door Anne-Marie Zwanink van gemeente Utrecht geïnterviewd tijdens een webinar van Jouw Huis Slimmer, een initiatief van 15 Utrechtse gemeenten om bewoners te informeren over wat zij zelf kunnen doen om energie te besparen [7]. In dit webinar werden deelnemers geïnformeerd over wat ze daarin zelf kunnen.

Nu we, op de bewoners na, de belanghebbenden hebben aangespoord om na te denken over duurzame energie-oplossingen voor onze wijk wordt het tijd om de wijkbewoners mee te laten denken. Het is belangrijk dat de wijkbewoners als klant van woningcorporaties en energieleveranciers duidelijk hun wensen kunnen uitspreken. Dit willen wij mogelijk maken door brainstormsessies en interviews met wijkbewoners te organiseren en dit op film vast te leggen.

Om dit mogelijk te maken is er op 1 oktober een subsidieaanvraag verstuurd naar Stichting DOEN en het Initiatievenfonds van gemeente Utrecht. Deze subsidieaanvraag is verstuurd vanuit Stichting Sociale Interventie. Deze stichting is in 2012 door Thomas opgericht met als doelstelling: “het leveren van een bijdrage aan sociale interventies naar aanleiding van maatschappelijke vraagstukken [door...] het initiëren en uitvoeren van sociale en culturele projecten, het doen van onderzoek, het geven van educatie en het uitvoeren van (amateur)kunst” [8].

Met twee subsidieaanvragen in behandeling en een wens om ook bij de provincie subsidie aan te vragen is er behoefte aan meer menskracht. Het kernteam van Wijk C Stroom is daarom uitgebreid met een extra lid en de uitbreiding van het bestuur van Stichting Sociale Interventie is aanstaande.

Met wie we (willen) samenwerken

Het kernteam van Wijk C Stroom bestaat op dit moment volledig uit vrijwilligers. We hebben gevestigde partijen nodig om de energietransitie binnen Wijk C en de aangrenzende wijken te versnellen. Om kennis op te doen en een netwerk op te bouwen zijn we aangeschoven bij verschillende bijeenkomsten van gevestigde partijen.

Wijk C Komitee

Door gesprekken met bewoners uit de Jan Meijenstraat werd duidelijk dat het Wijk C Komitee betrokken moest worden. Het Wijk C Komitee wordt vertegenwoordigd door sleutelfiguren uit de wijk zoals de bestuurders van het Wijk C Komitee Ben Nijssen en Corrie Huiding die ook *seniorenburgemeester* is [9]. Het Wijk C Komitee heeft in de beginfase een faciliterende en adviserende rol gespeeld.

Volksbuurtmuseum

Het Volksbuurtmuseum [10] heeft een centrale plek in de wijk en heeft meer dan eens bereidheid getoond ruimte beschikbaar te stellen voor bewonersbijeenkomsten.

Gemeente Utrecht

Gemeente Utrecht is vanzelfsprekend belanghebbende bij ons bewonersinitiatief omdat we ons inzetten voor de vertegenwoordiging van bewoners uit onze wijk en het stimuleren van duurzaamheid. Daarmee dragen wij bij aan het behalen van de *sustainable development goals* (SDG's) waar gemeentes een verantwoordelijkheid in hebben en het beleid van gemeente Utrecht aan gekoppeld is [11].

Energie-U

Energie-U is één van de grootste energiecoöperaties in Nederland die nieuwe initiatieven stimuleert en gericht is op samenwerken en delen van kennis. Veel initiatieven in en rondom Utrecht zijn bij Energie-U aangesloten en daarmee speelt Energie-U een centrale rol. Wij vinden het belangrijk om die rol te erkennen en te versterken zodat wij ons kunnen concentreren op de specifieke context van ónze wijk en zij de kennis die wij opdoen kunnen delen met anderen.

Buurtstroom

De naam Buurtstroom, een spin off van Energie-U, werd door verschillende personen binnen het groeiende netwerk genoemd als mogelijke partner voor decentrale energieopwekking via zonnepanelen. Zodra er een dakoppervlak beschikbaar is maakt Buurtstroom een *business case* die wordt aangeboden aan de eigenaar van het dak. Als deze akkoord is neemt Buurtstroom al de organisatie en het regelwerk over en wordt eigenaar van de installatie.

Portaal

Voor het behalen van schaalgrootte bij zonnestroomprojecten kunnen woningbouwcorporaties een belangrijke rol spelen. Omdat Thomas zelf huurt bij Portaal is er op 10 maart 2020 een oriënterend gesprek geweest met Monique Kampinga, Senior Asset Manager Utrecht.

Tot nu toe lijkt het erop dat Portaal voorlopig de boot afhoudt: Portaal kijkt naar de verhouding tussen schaalgrootte en investering. Wijk C past op dit moment niet in de strategie waar Portaal voor heeft gekozen.

Wel staat Portaal ervoor open in gesprek te gaan als er een concreet project is waar Portaal een rol in zou kunnen spelen.

Mitros

Met woningbouwcorporatie Mitros is verschillende malen contact geweest. Mitros heeft een groot deel van het dakoppervlak van Wijk C in bezit en is klant bij Wocozon (zie onder). Het enthousiasme bij Mitros groeide merkbaar toen bleek dat wij ook in gesprek waren met Wocozon en op de hoogte waren van hun relatie met Wocozon.

Wocozon

De doelstelling van stichting Wocozon komt sterk overeen met de doelstelling waarmee Wijk C Stroom in eerste instantie begonnen is: lage energielasten voor huurders van sociale huurwoningen [12]. Een groot deel van de wijkbewoners bestaat uit huurders van sociale huurwoningen. Dus als we duurzame energie willen realiseren voor alle bewoners van wijk C is dit zeker een belangrijke partij.

Dakdokters

In november 2012 heeft een bewonersinitiatief geleid tot de realisatie van het grootste groene dak van de Utrechtse binnenstad. Hierin werd samengewerkt met woningbouwcorporatie Mitros en de Dakdokters, een *social enterprise* dat het hele traject voor het realiseren van groene daken verzorgt. Groene daken hebben grote voordelen: ze zorgen voor betere isolatie, betere opvang van regenwater en verkoeling van stedelijke gebieden. Bovendien zorgt het groen ervoor dat daken langer meegaan [13]. Door de positieve ervaring met de Dakdokters in 2012 zien wij deze partij als een zeer gewenste samenwerkingspartner.

Solar Sedum

Solar Sedum is opgericht door één van de medeoprichters van de Dakdokters toen er steeds meer vraag kwam naar de combinatie van groene daken in combinatie met zonnepanelen. De verkoeling die groene daken met zich meebrengen zorgen namelijk voor een betere opbrengst van zonnepanelen. Solar sedum heeft zich gespecialiseerd in de technische aspecten van zonnepanelen op groene daken terwijl de Dakdokters zich verder hebben ontwikkeld op de technische en ecologische aspecten van groene daken. Wij zien daarom de combinatie van Solar Sedum met de Dakdokters als een *no brainer*, wij kennen ze, zij kennen elkaar goed en ze zijn samen gespecialiseerd in de combinatie van sedum daken met zonnepanelen.

Wat we geleerd hebben

Als Wijk C Stroom zijn we gestart met een droombeeld waarbij álle bewoners van Wijk C van duurzame en beter betaalbare energie worden voorzien. We richten ons op een nieuwe duurzame toekomst en niemand weet nog hoe zo'n toekomst eruit ziet. Op het gebied van duurzaamheid zijn er theoretisch en technisch allerlei oplossingen te verzinnen, maar om die oplossingen te realiseren moeten we nieuwe wegen bewandelen. Wij vragen onze samenwerkingspartners dan ook te zoeken naar nieuwe manieren van (samen) werken. Om met Einstein te spreken: het is waanzin om hetzelfde te blijven doen en een andere uitkomst te verwachten.

Onze positie binnen de duurzame energietransitie

We willen graag praktisch en concreet blijven binnen ons kleine gebiedje van 0,15 vierkante kilometer. Maar we moeten wel helder hebben waar wij voor staan en wie wij als Wijk C Stroom zijn. Dat zorg ervoor dat we duidelijk kunnen communiceren met onze samenwerkingspartners en dat iedereen weet waar ons werk begint en ophoudt.

In 2010 schreef Derk Loorbach een raamwerk voor duurzame energietransities [14]. Een Nederlandstalige samenvatting is te vinden in bijlage 8. Het raamwerk geeft ons duidelijkheid over

onze positie binnen de energietransitie. Waar wij voor staan en hoe we dat willen bereiken kan volgens dit raamwerk gezien worden als een transitie-experiment. Een activiteit die mogelijk past binnen de regionale energie strategie (RES) en de lokale transitie agenda van gemeente Utrecht.

Daarnaast biedt het raamwerk ook handvatten voor ons om methodisch te werk te gaan: we hebben een kernteam gevormd waarmee we verkennen wat er mogelijk is binnen Wijk C op het gebied van duurzame energie. Een volgende stap is het motiveren van onze samenwerkingspartners om mogelijke oplossingen verder uit te werken. Vervolgens kunnen we hiermee onze medewijkbewoners grondig informeren, zodat zij als 'klant' kunnen kiezen welke oplossing zij het meest wenselijk vinden. Om te komen tot een uiteindelijke realisatie van de duurzame plannen, blijven wij als team het proces ondersteunen en volgen.

Wijk C Stroom is daarmee een beweging die als doel heeft duurzame energie toegankelijk te maken voor alle bewoners van Wijk C en wordt bestuurd door een kernteam van enthousiaste wijkbewoners. Voor het bereiken van dit doel motiveren we onze samenwerkingspartners om met elkaar oplossingen te bedenken voor het opwekken van duurzame energie ten behoeve van de wijkbewoners. Wij vervullen hierin een mediërende rol.

De coöperatieve duurzame energiesector in Nederland

In de zoektocht naar informatie, ondersteuning en samenwerking zijn we een veelheid van grote en kleine organisaties tegen gekomen die actief zijn in duurzame energie en de verschillende dwarsverbanden tussen deze organisaties. Wij zijn niet de enigen die hierin overzicht proberen te verkrijgen. Eén interessante bron is de pagina [Het klimaatnetwerk van Nederland](#) [15]. Deze pagina geeft een overzicht op alfabetische volgorde van verschillende partijen die op het gebied van het klimaat actief zijn.

Voor onszelf en iedereen die van ons wil leren proberen we hier een overzicht weer te geven van verschillende organisaties die op één of andere wijze van nut kunnen zijn voor (lokale) energiecollectieven.

Kennis

[HIER Opgewekt](#) (gevestigd in Utrecht)

Nederland telt bijna 600 lokale energiecollectieven volgens de website [hieropgewekt.nl](#). HIER Opgewekt verzamelt, bundelt en deelt kennis voor en over duurzame energiecollectieven [16].

Branche en belangenorganisaties

[Energie samen](#) (gevestigd in Utrecht)

Energie Samen is de koepel en belangenorganisatie voor duurzame energie *communities* en georganiseerd als een coöperatie. Het ledenbestand bestaat uit individuen; energie coöperaties en -initiatieven; bedrijven en stichtingen. De uitvoering van activiteiten wordt verricht door het bedrijfsbureau (een BV) dat verschillende diensten aanbiedt op het gebied van kennis, verzekeringen, een [informatieverwerkingsysteem](#) [17] en ondersteuning bij projecten tot 600 zonnepanelen [18].

[Ode Decentraal](#) (gevestigd in Utrecht)

Ode Decentraal is een belangenvereniging voor energieproducenten en -consumenten en is georganiseerd als een vereniging van vrijwilligers [19].

[Nederlandse Vereniging Duurzame Energie](#) (NVDE, gevestigd in Utrecht)

De NVDE is de belangenvereniging voor ondernemers in duurzame energie en is gevestigd in Utrecht [20].

Organisaties gericht op duurzame energie in Utrecht

[Energie-U](#)

Energie-U is een bewonersvereniging van Utrechters die zich inzetten om het opwekken van duurzame energie te bevorderen en ontplooit verschillende activiteiten [5].

[Buurtstroom](#)

Is een spin off van Energie-U en ontwikkelt zonnestroom projecten op grote daken die als coöperatie beheerd worden [21].

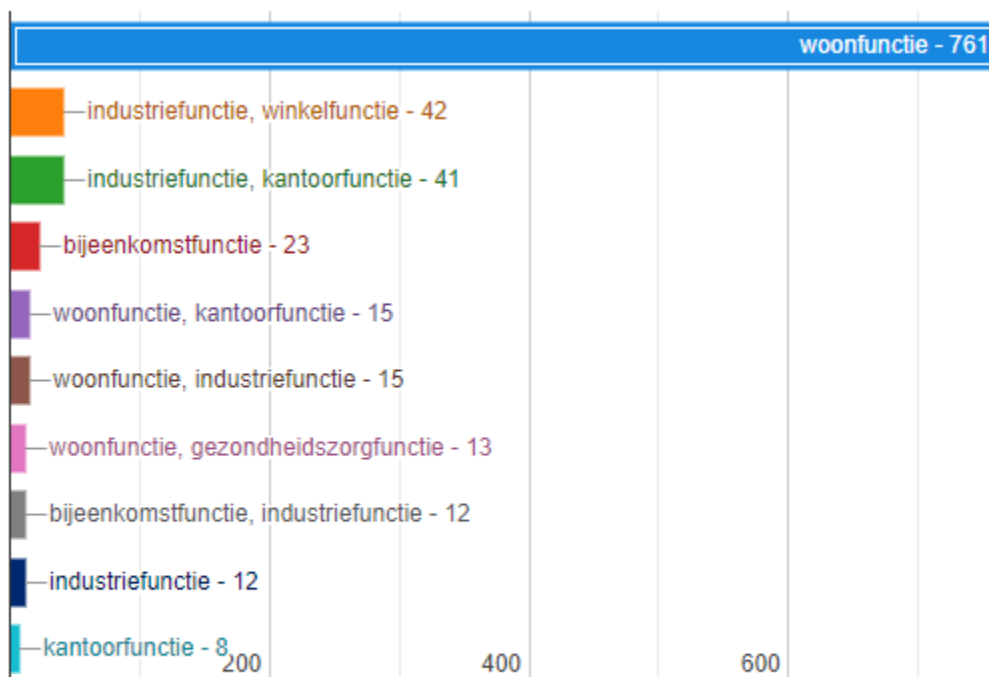
Lokale context Wijk C

Met een oppervlak van 0,15 vierkante kilometer en een duidelijke begrenzing van water en de winkelstraten Lange Viestraat en het Vredenburg [22] is Wijk C een overzichtelijk gebied waar je in 20 minuten omheen kunt lopen.

Wijk C telt bijna 800 huishoudens waarvan ongeveer de helft bestaat uit huurwoningen van een woningcorporatie, ruim een derde uit overige huurwoningen en een vijfde uit koopwoningen. De relatief jonge bevolking bestaat voornamelijk uit autochtone Nederlanders, ongeveer een vijfde uit mensen met een westerse migratie achtergrond en 13,6% uit mensen met een niet-westerse migratie achtergrond [23].

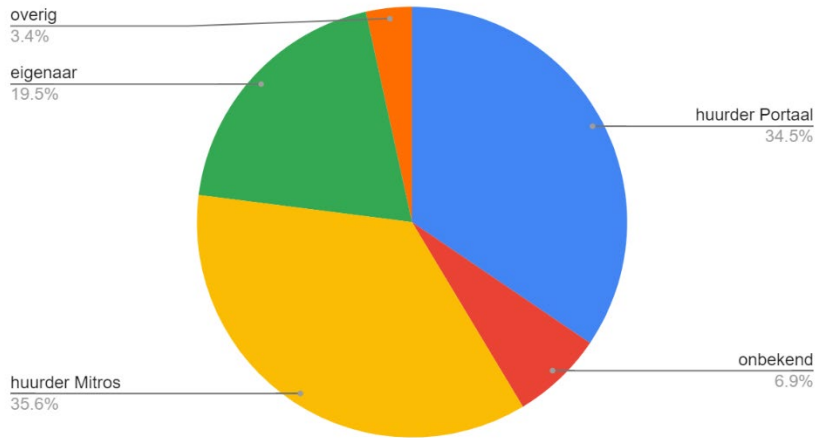
De bebouwing in de wijk is zeer divers (figuur 2): er zijn woonfuncties (sociale huurwoningen, monumentale grachtenpanden, flatjes, appartementen, studentenhuizen) en bedrijfsfuncties (grote winkelpanden, kleine en grote kantoren, detailhandel, horeca, hotels, bioscoop, kerken, parkeergarages, hoofdbureau Politie) in allerlei soorten en maten.

Bij de meest recente inventarisatie van de 93 geïnteresseerden (aug. 2020) bleek driekwart huurder te zijn van Mitros of Portaal en één kwart bewoner van een eigen huis of appartement (figuur 3).

Figuur 2: Aantal verblijfsobjecten per gebruikersdoel voor de 10 meest voorkomende gebruiksdoelen [23].

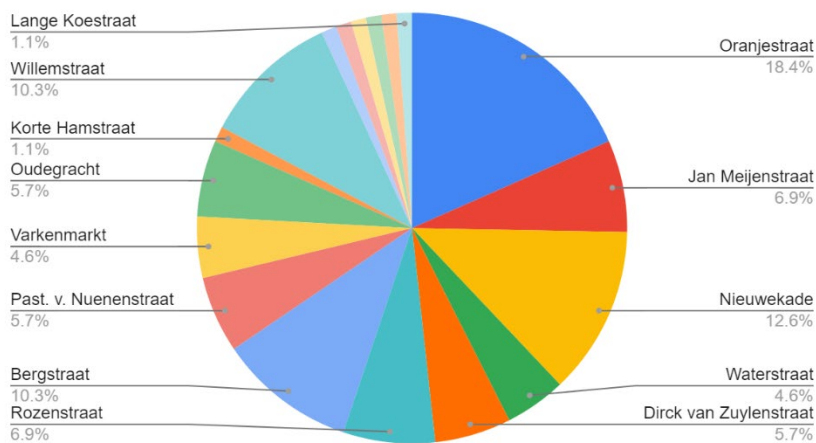
Soort bewoner

Figuur 3: Verdeling soort bewoners in Wijk C van 93 belangstellenden (augustus 2020).

De belangstellenden zijn goed verdeeld over de wijk. Dit wordt duidelijk weergegeven in figuur 4.

Belangstellenden per straat

Figuur 4: Verdeling 93 belangstellenden per straat (augustus 2020).

Duurzame energie oplossingen

Er bestaan al verschillende regelingen waarmee het mogelijk gemaakt wordt voor huurders en woningeigenaren om zonnepanelen te plaatsen.

Postcoderoosregeling

De postcoderoosregeling is een wettelijke regeling die de mogelijkheid biedt je als bewoners binnen een bepaalde postcode te organiseren om samen duurzame energie op te wekken bijvoorbeeld via zonnepanelen. Ook bewoners uit aangrenzende postcodegebieden kunnen zich aansluiten bij een dergelijk energie collectief. Er zitten helaas wel een aantal haken en ogen (doornen 😊) aan deze postcoderoos, maar in 2021 zal e.e.a. vereenvoudigd worden en makkelijker toevoegbaar zijn.

Met de huidige regeling, die de komende 15 jaar nog geldig is, kunnen burgers investeren in een bestaand collectief dat zich bevindt in het eigen of aangrenzende postcodegebieden. Voor Wijk C zijn dit de postcodes 3511, 3512, 3513, 3521, 3523, 3531, 3532, 3534, 3551 en 3582.

Deze postcodes komen overeen met de volgende wijknummers zoals de gemeente Utrecht die hanteert:

01.2 Lombok, Leidseweg, Laan van Nieuw Guinea, Spinozaweg e.o.

01.3 Cartesiusweg, Lage Weide, Thomas A. Kempisplantsoen

02.1 Pijlsweerd

02.2 Ondiep, 2e Daalsebuurt, Egelantierstraat

06 Binnenstad

Wijk C valt binnen het postcodegebied van het Buurtstroom project op het dak van de Rehobothkerk (Briljantlaan 6, 3523 CE). Er is daar ruimte voor 150 zonnepanelen en het is een mooi begin van de verduurzaming van de Utrechtse binnenstad [25]. We verwachten dat dit dak snel vol zal liggen.

Voorfinanciering investering

Huurders van Mitros kunnen bijvoorbeeld zonnepanelen aanschaffen voor het dak van het huis dat ze huren. De huurder betaalt dan de investering die door stichting Wocozon wordt gedaan in termijnen terug en krijgt een lagere energierekening [26].

In Wijk C is er nog geen aanbod voor huurders van Portaal. Portaal heeft op dit moment samen met Greenchoice het project Zonnig Portaal lopen, maar rolt dit stapsgewijs uit volgens een lange termijn planning [27]

Zelf investeren

Huurders hebben ook de mogelijkheid om zelf aangebrachte voorzieningen (ZAV's) zoals zonnepanelen te plaatsen, maar daar moeten ze wel toestemming voor vragen van de verhuurder [28] [29].

Mogelijke beperkingen

Onbekendheid van regelingen

Ondanks de mogelijkheid voor huurders om zonnepanelen te plaatsen zien we in de wijk nog maar bar weinig zonnepanelen op daken liggen. We vermoeden dat een groot deel van de bewoners weerstand ondervinden die wij zelf ook ervaren: het blijft ons moeite kosten om überhaupt de informatie te vinden die specifiek voor ónze situatie van belang is en om overzicht te scheppen in de informatie die we wél hebben gevonden. We hopen dat dit rapport het voor onszelf en onze wijkgenoten allemaal wat makkelijker maakt.

Koudwatervrees

Binnen de wijk zijn er weinig mensen die al zonnepanelen op hun dak hebben liggen. De ervaring leert dat als er meer mensen in de buurt zonnepanelen hebben, er meer volgen. Waarom zou je tenslotte de eerste willen zijn als je kunt leren van de ervaring van anderen? Verder zijn er een hoop vragen die beantwoord moeten worden:

- Wie is er verantwoordelijk voor de installatie?
- Hoe zit het met de verzekering, hoort die bij het huis, moet er een aparte verzekering komen en moet mijn installateur gecertificeerd zijn?
- Haal ik mijn investering er wel uit?
- Hoe afhankelijk is mijn investering van ontwikkelingen als de olieprijs, energieprijs, beleidswijzigingen etc.?
- Wat als ik verhuis?

Onzekerheid m.b.t. woonsituatie

Utrecht is een jonge stad waar veel studenten blijven hangen na hun studie, maar het krijgen van kinderen of een baan ergens anders kan ertoe leiden dat ze willen verhuizen. Dit soort onzekerheid kan meewegen in een besluit al dan niet te investeren in zonnepanelen.

Geen eigen of geschikt dak

Een groot deel van de bewoners van Wijk C woont in een appartement en is (verplicht) lid van een VVE. Dit betekent dat beslissingen over het plaatsen van installaties op het dak genomen worden door de VVE. Niet iedere VVE is even effectief in het nemen van dit soort besluiten.

Huurders van appartementen, of huurders van huizen waarvan het dak weinig zon vangt zijn aangewezen op collectieve regelingen.

Geen geld om te investeren

Het grootste deel van de woningen uit de wijk bestaat uit (sociale) huurwoningen, met name van woningcorporaties Mitros en Portaal. Bij Portaal is het in Wijk C op dit moment alleen mogelijk om als huurder zelf zonnepanelen aan te schaffen en te laten installeren. Huurders moeten de aanvraag zelf doen en zelf de financiering regelen. We vermoeden dat een groot deel van de huurders daar niet direct geld voor heeft.

Gewenst aanbod

Randvoorwaarden

Op basis van onze ervaringen tot nu toe kunnen we vaststellen dat er een aantal randvoorwaarden zijn om energieprojecten in onze wijk en aangrenzende postcodes te doen slagen.

Goede en betrouwbare informatievoorziening

Bewoners moeten het liefst in één oogopslag kunnen zien welke mogelijkheden er überhaupt zijn en hoe ze daar gebruik van kunnen maken. Onze ervaring is dat het betrekken van lokale sleutelfiguren zoals de leden van het Wijk C Komitee en organisaties als het Volksbuurtmuseum het draagvlak vergroot.

Lagere energierekening

Bij de eerste inventarisatie werd al snel duidelijk dat voor de bewoners van (sociale) huurwoningen de hoogste prioriteit ligt bij een lagere energierekening. Vrijwel alle regelingen die we hebben onderzocht “beloven” dit resultaat.

Eigen keuze

Bewoners moeten zoveel mogelijk het gevoel hebben dat ze zelf kunnen kiezen. Een eventuele overstap naar een andere energieleverancier is voor de meesten wel bespreekbaar.

Weinig rompslomp

Het moet voor bewoners zo makkelijk mogelijk gemaakt worden om gebruik te maken van het aanbod.

Doelgroepen

Vanwege de diversiteit binnen de wijk zal het lastig worden een *one size fits all* aanbod te realiseren. We beschrijven daarom de verschillende doelgroepen.

Gezinswoningen van Mitros

Huurders van Mitros kunnen al gebruik maken van het aanbod dat Mitros samen met Wocozon heeft gerealiseerd. Tot nu toe is dit aanbod vooral gericht op gezinswoningen met een eigen dak. De financiering van installaties wordt via Wocozon verzorgd. De huurder hoeft niet ineens een groot bedrag te investeren.

VVE's

VVE's beslissen over het plaatsen van installaties op het gezamenlijke dak van de leden. Het realiseren van een zonne-energie project is voor een groot deel afhankelijk van de organisatiekracht van individuele leden in samenspraak met het bestuur. Wellicht kan hier begeleiding voor worden gerealiseerd.

Huurders met een eigen energierekening

Huurders met een eigen energierekening kunnen investeren in een collectieve

opwekkingsinstallatie. Niet alle huurders zijn echter in staat grote bedragen te investeren. Een financieringsregeling zou voor velen een uitkomst zijn.

Huiseigenaren

Huiseigenaren binnen Wijk C zijn ook geïnteresseerd in zonnepanelen, maar voor velen, met name langs de gracht staat woningisolatie en duurzame warmte hoog op hun prioriteitenlijst.

Voorzieningen

Informatie

Door de diversiteit van doelgroepen en de veelheid van mogelijkheden en regelingen is een goede informatievoorziening essentieel. De informatievoorziening moet makkelijk toegankelijk zijn en de wijkbewoner in staat stellen een keuze te maken voor de opties die in zijn of haar situatie het meest toepasselijk is.

Financiering

We verwachten dat een financieringsregeling een groot effect zal hebben op de bereidheid van alle wijkbewoners om in duurzame energie te investeren. Bovendien draagt een financieringsregeling ook bij aan een inclusieve energietransitie omdat mensen met een kleine beurs dan ook in duurzame energie kunnen investeren.

Dakoppervlak

Voor het realiseren van duurzame energie voor alle bewoners van Wijk C is dakoppervlak nodig. Met de huidige en toekomstige postcoderoosregeling kunnen we ook daken gebruiken van aangrenzende postcodes. Eén van de grootste dakoppervlakken bevindt zich in Pijlsweerd aan de Zijdebalen. We hebben contact gezocht met het vastgoedbeheer van de VVE's in Wijk C en Pijlsweerd en zijn in afwachting van een reactie.

Hoe we ondersteund worden

We zijn als bewonersinitiatief sterk gericht op samenwerking. We zetten ons op vrijwillige basis in om doelen te bereiken die voor onszelf, onze medewijkbewoners en andere belanghebbenden van belang zijn. Daarmee ontwikkelen we goodwill. Maar om ons doel: duurzame energie toegankelijk maken voor alle bewoners van Wijk C te bereiken is meer nodig dan goodwill alleen. We willen meer wijkbewoners betrekken bij onze ambities en deze bewoners ook echt invloed geven op de wijze waarop duurzame Energie. Uiteindelijk georganiseerd wordt voor onze wijk. Dat kan niet draaien op vrijwilligerswerk alleen. We hebben geld nodig voor het inhuren van professionals, het organiseren van activiteiten en het huren of inkopen van middelen.

LSA – bewoners heeft ons ondersteund bij het schrijven van een subsidieaanvraag bij gemeente Utrecht en Stichting DOEN. Deze subsidieaanvraag is ingediend door Stichting Sociale Interventie.

Bronnen en verwijzingen

- [1] Greenchoice, 10 juli 2019. [Online]. Available: <https://www.greenchoice.nl/nieuws/artikelen/zonnestroom-voor-sociale-huur/>.
- [2] Kamer van Koophandel, „Handelsregister Stichting Wijk C Komitee,” [Online]. Available: <https://www.kvk.nl/zoeken/?source=all&q=wijk%20c%20komitee&start=0&site=kvk2014>. [Geopend 31 10 2020].
- [3] T. Roos, „Zonnepanelen in Wijk C,” 25 oktober 2019. [Online]. Available: <https://www.wijkc.nl/2019/10/zonnepanelen-in-wijk-c/>.
- [4] gemeente Utrecht, „Raadsinformatiebijeenkomst,” 16 januari 2020. [Online]. Available: <https://ris2.ibabs.eu/Agenda/Details/Utrecht/91092540-f63c-45af-a8ef-c4ae193d7109>. [Geopend 31 10 2020].
- [5] Energie-U, „Wie zijn we,” [Online]. Available: <https://www.energie-u.nl/over-ons/wie-zijn-we>. [Geopend 31 10 2020].
- [6] Mitros, „Mitros,” [Online]. Available: <https://www.facebook.com/Mitros.woningcorporatie/photos/pcb.3582679191745215/3582673898412411/?type=3&theater>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [7] jouw huis slimmer, „jouw huis slimmer,” [Online]. Available: <https://jouwhuisslimmer.nl/>. [Geopend 31 10 2020].
- [8] M. W. Brantjes, „Stichting Sociale Interventie akte van oprichting,” van Grafhorst notarissen, Utrecht, 2012.
- [9] AD, „Seniorenburgemeester Corrie (67) is er klaar voor: ‘Mijn collega Jan van Zanen is een lieffie’,” 15 december 2019. [Online]. Available: <https://www.ad.nl/utrecht/seniorenburgemeester-corrie-67-is-er-klaar-voor-mijn-collega-jan-van-zanen-is-een-lieffie~a787f495/>. [Geopend 4 november 2020].
- [10] [Online]. Available: <https://volksbuurtmuseum.nl/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [11] Gemeente Utrecht, „Wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen,” [Online]. Available: <https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/internationale-zaken/global-goals/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [12] Stichting Wocozon, [Online]. Available: <https://wocozon.nl/over-ons/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [13] Dakdokters, „dakdokters.nl,” [Online]. Available: <https://dakdokters.nl/#onzemissie>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [14] D. Loorbach, „Transition Management for Sustainable Development: A Prescriptive, Complexity-Based Governance Framework,” *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, vol. 23, nr. 1, January 2010, pp. 161 -183, 2010.
- [15] Nectar marketing, „het klimaat netwerk van Nederland,” [Online]. Available: <https://nectar-marketing.nl/het-klimaat-netwerk-van-nederland/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [16] HIER opgewekt, [Online]. Available: <https://www.hieropgewekt.nl/over-hier-opgewekt>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [17] energie samen, „econobis,” [Online]. Available: <https://econobis.energiesamen.nu/>. [Geopend 31 oktober 2020].

- [18] [Online]. Available: <https://energiesamen.nu/pagina/1/over-energie-samen>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [19] Ode decentraal, „ode decentraal,” [Online]. Available: <https://www.duurzameenergie.org/over-ode>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [20] NVDE, [Online]. Available: <http://nvde.nl/over-nvde/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [21] Buurtstroom, [Online]. Available: <https://buurtstroom.nl/wie-zijn-wij/>. [Geopend 31 oktober 2020].
- [22] Google maps, „Wijk C,” [Online]. Available: <https://www.google.com/maps/place/Wijk+C,+Utrecht/@52.0949058,5.1087495,16z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47c66f4249183403:0xdef853546adfc6f18m2!3d52.0944957!4d5.112798>. [Geopend 02 11 2020].
- [23] allecijfers.nl, [Online]. Available: <https://allecijfers.nl/buurt/wijk-c-utrecht/#:~:text=buurt%20in%202020.-,De%20cijfers%20op%20de%20kaart%20geven%20de%20volgende%20buurten%20weer,8%3A%20Springweg%20en%20omgeving%20Geertebuurt%2C>. [Geopend 2 november 2020].
- [24] Rijksoverheid, „belastingwijzigingen,” [Online]. Available: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/belastingplan/belastingwijzigingen-voor-ons-klimaat/energiebelasting-ode>. [Geopend 2 november 2020].
- [25] Buurtstroom, „Rehobothkerk,” [Online]. Available: <https://buurtstroom.nl/buurtstroom-rehobothkerk/>. [Geopend 2 november 2020].
- [26] stichting Wocozon, [Online]. Available: <https://wocozon.nl/woningcorporaties/woningcorporatie-mitros/>. [Geopend 2 november 2020].
- [27] Portaal, „Zonnig Portaal,” [Online]. Available: <https://www.zonnigportaal.nl/>. [Geopend 2 november 2020].
- [28] Portaal, „Zelf aangebrachte voorzieningen,” [Online]. Available: <https://www.portaal.nl/ik-huur/reparaties/zelf-klussen-zav/#:~:text=Om%20van%20uw%20huis%20uw,u%20vooraf%20onze%20toestemming%20nodig..> [Geopend 2 november 2020].
- [29] Mitros, „Zelf klussen aan uw woning,” [Online]. Available: <https://mitros.nl/kennisbank/zelf-klussen-in-uw-woning/#:~:text=Als%20er%20voorzieningen%20in%20of,uitzoeken%20of%20dit%20mogelijk%20is..> [Geopend 2 november 2020].

Bijlagen

Bijlage 1: Zonnestroom voor sociale huurders Greenchoice

Ook zonnestroom voor sociale huurders

10 juli 2019 - Nieuwsbericht

Het onlangs gesloten Klimaatakkoord biedt veel mogelijkheden voor particuliere woningeigenaren. Veel gehoorde kritiek is dat huurders worden vergeten. Vanwege de kosten is verduurzaming voor hen vaak nog een ‘ver-van-mijn-bed-show’. Samen met Delen Duurzame Energie B.V. brengen we daar verandering in. We gaan voor het eerst samen collectieve zonnestroomprojecten op geschikte daken van woningcorporaties realiseren, waaruit sociale huurders direct financieel voordeel kunnen halen. De huurders kunnen meedoen zónder de verplichting om vooraf geld in te leggen.

Samen met Delen Duurzame Energie B.V. (D2E) slaan we de handen ineen. Voor elke woningcorporatie die geschikte daken aanbiedt voor het opwekken van zonnestroom, richt D2E een lokale energievoopdratie op en financiert de opwekinstallatie. De energievoopdratie start vervolgens een postcodeproject. In zo’n project krijgen lokale bewoners, in dit geval de huurders van de betreffende woningcorporatie, de mogelijkheid gezamenlijk een bijdrage te leveren in de opwek van duurzame energie. In ruil hiervoor zijn ze tot maximaal 10.000 kWh vrijgesteld van energiebelasting.

Meedoen zonder vooraf geld in te leggen

Normaal gesproken investeert een deelnemer in een postcodeproject vooraf in een aantal zonnepanelen. Hij krijgt daar een belastingvoordeel op

betalen zij via hun maandelijkse energierekening contributie aan de energiecoöperatie, die daar onder andere de rente en aflossing van de zonnepanelen van betaalt. Het voordeel is dat het maandelijkse bedrag van de energierekening direct lager is dan het huidige maandelijkse bedrag.

Iedereen kan mee doen aan de energietransitie

“Voor een grote groep sociale huurders is de investering vaak een belangrijke reden om wel of niet te verduurzamen”, zegt Marieke van den Hoek, commercieel directeur van Greenchoice. “Wij vinden dat iedereen mee moet kunnen doen in de energietransitie, dus ook mensen zonder brede beurs. Met deze slimme constructie is er geen financiële inleg vooraf nodig, dus verlagen we de drempel ook voor die groep om mee te doen. Omdat de energiebelasting die je via de postcoderoosregeling terugkrijgt, hoger is dan de contributie voor de energiecoöperatie, houden de deelnemers geld over.”

Voor de deelnemers verrekent Greenchoice op hun energienota de opgewekte en verbruikte stroom, de energiebelasting en de contributie aan de energiecoöperatie.

Gelijk aan de slag

De samenwerking tussen Greenchoice en D2E is direct gestart. Nog dit jaar willen we tussen de 300 en 500 deelnemers aansluiten bij verschillende projecten. Er zijn al toezeggingen van zes woningcorporaties en één gemeente. Samen is daar ruimte voor ongeveer 200.000 zonnepanelen, die genoeg stroom opleveren voor ongeveer 20.000 sociale huurders.

Bijlage 2: Voorstel Wijk C Stroom

**Project 1:
Pastoor van Nuenenstraat,
Kroonstraat en Nieuwekade**

Agenda:

1. Voorstelrondje
2. Over Wijk C
3. Korte introductie partners
4. Project 1
5. Met elkaar in gesprek: hoe kunnen we elkaar helpen?
6. Besluitvorming: wat wordt het vervolg?
7. Afsluiting

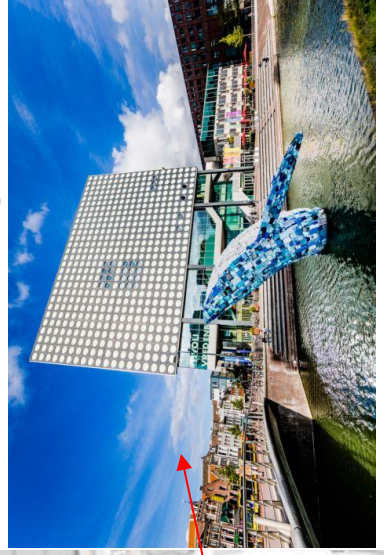

Grootste groene dak van de Utrechtse binnenstad

Jacobikerk

TivoliVredenburg

Kadeconcert Weerdsluis

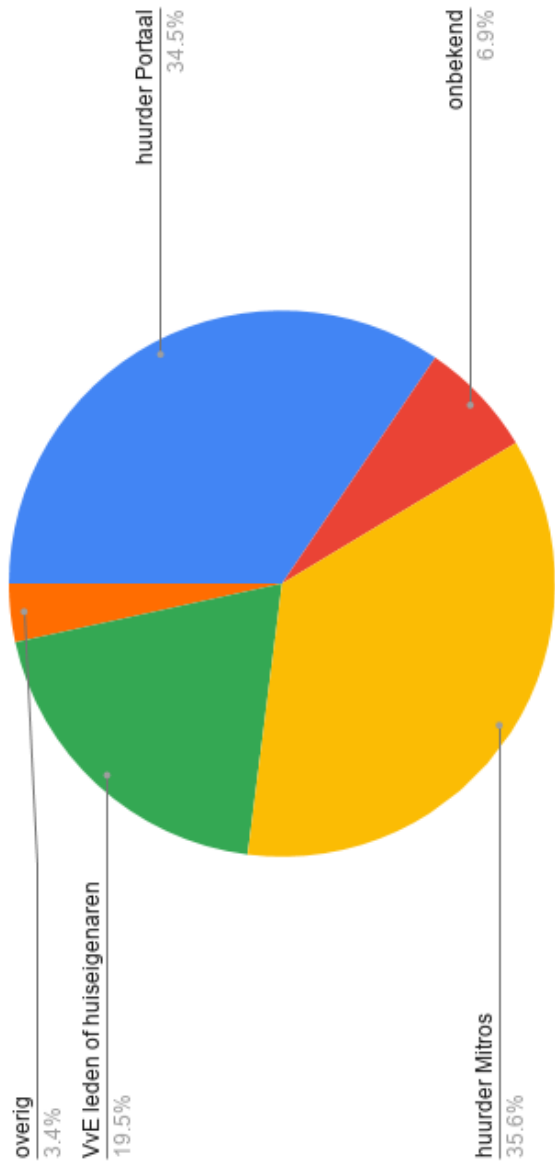
Winkels en cafés

Park Paardenveld

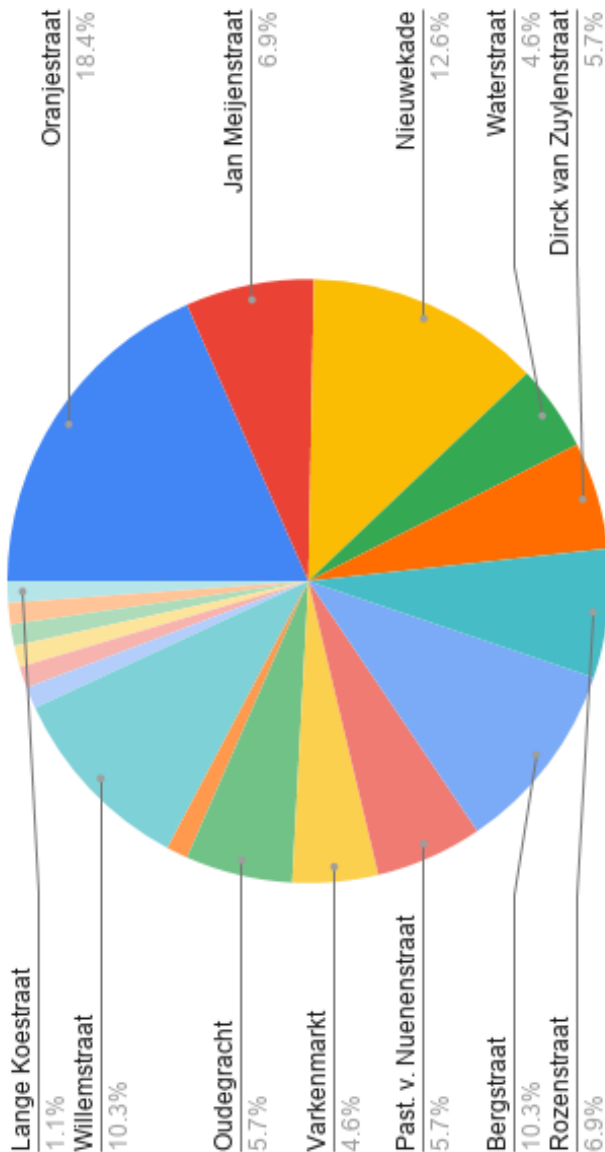

Doelgroepen

Verdeling straten

Wijk C telt iets meer dan 900 huishoudens.

Wij hebben met een kleine een peiling 100 belangstellenden bereikt.

Stel je voor als we er écht werk van maken!

Project 1

2 Doelgroepen:

- Huurders van Mitros en
- VvE

6 platte daken:

- A: 225 m2 Mitros
- B: 440 m2, Mitros, groen dak
- C: 260 m2, VvE
- D: 725 m2, VvE
- E*: 725 m2, Mitros,
- F*: 175 m2, Mitros

*E en F zijn gelijkvloers en samen 900 m2.

Energie?

Dat regelen wij zelf!

Wij lopen op de plannen vooruit!

Meebeslissen over duurzame energie? Sluit u aan bij het Wijk C Bewonersinitiatief

Utrechtse plannen

- Gemeente Utrecht is in gesprek met een aanbieder van duurzame energie en een financier om de woonlasten van huurders van sociale huurwoningen te verlagen.
- Als wij, bewoners van Wijk C en huurders van Portaal, initiatief nemen, hebben wij een goede kans om daar als eersten van te profiteren en een voorbeeld te zijn voor andere huurders van Portaal.

Meedoen, en dan?

U kunt vrijblijvend lid worden, het kost niks en u hoeft niet meer te doen dan uw naam en adres te mailen, langs te brengen of op te sturen. Daarna wordt u uitgenodigd voor een bijeenkomst in de buurt. Tijdens deze bijeenkomst worden de plannen verder uitgelegd.

Nieuws

- 10 juli 2019: Ook zonnestroom voor sociale huurders, persbericht van Greenchoice
- 8 mei 2019: Sociale Alliantie: lokale maatregelen nodig om energiekloof te voorkomen, Vakbond FNV
- 6 mei 2019: Oproep Sociale Alliantie: voorkom energiekloof, Vakbond CNV
- 8 juni 2018: Verdeel de lusten en de lasten van de groene revolutie eerlijk, Opiniestuk Volkskrant
- 6 mei 2018: Energietransitie die over Nederland wordt uitgestort zorgt voor duurzaamheidskloof in onze samenleving, Opiniestuk Volkskrant

Aanmelden

per e-mail:

Mail uw naam, adres en telefoonnummer naar: WijkC.initiatief@gmail.com met "aanmelding" in het onderwerp van de mail.

per post:

Adresseren aan of langsbrengen bij:

Het Volksbuurtmuseum
t.a.v.: Wijk C Initiatief
P/A Waterstraat 27 - 29
3511 BW Utrecht

Uw naam:

Uw adres:

Uw telefoonnummer:

Energie?

Dat regelen wij zelf!

Voor huurders én eigenaren!

Het Wijk C Bewonersinitiatief

Lagere woonlasten met zonnepanelen

- Ik ben Thomas Roos en woon nu ruim 11 jaar in Wijk C. Ik wil graag bijdragen aan een betere wereld en ik vind dat je daar dichtbij mee moet beginnen. De ervaring die ik heb in het sociaal werk en hoger beroepsonderwijs wil ik graag inzetten voor mijn wijkgenoten.
- Samen met het Wijk C Komitee (www.wijkc.nl) en een aantal actieve wijkbewoners willen wij zonnepanelen laten plaatsen en zorgen voor een lagere energierekening in onze wijk.
- Hoe meer belangstelling, hoe groter de kans dat dit gaat lukken. Daarom hebben wij U nodig.
- In twee maanden tijd is dit initiatief gegroeid met meer dan 30 belangstellenden.

—Wij doen dit samen

- Met minimaal 90 belangstellenden kunnen we aan de slag!
- Als u de bijgevoegde belangstellingskaart invult nodigen wij u uit voor een informatiebijeenkomst in de wijk zodra we meer dan 90 aanmeldingen hebben.
- Als de gemeente door ons enthousiasme mee wil doen richten we een energiecoöperatie op.
- De coöperatie levert dan zonne-energie aan Greenchoice.
- En als (gratis) lid van de coöperatie kunt u dan met een flinke korting stroom afnemen van Greenchoice.

Belangstelling?

per e-mail:

Stuur een mailtje naar:

WijkC.initiatief@gmail.com

- schrijf uw naam
- adres
- of u eigenaar, huurder of verhuurder van de woning bent.

per post:

Vul de bijgevoegde belangstellingskaart in en doe deze in de brievenbus van:

- Het Volksbuurtmuseum (Waterstraat 27);
- Ben Nijssen (Oudegracht 17); of
- Of Corrie Huiding (Bergstraat 6).

Belangstellingskaart Wijk C initiatief voor zonnepanelen

(aanvinken wat van toepassing is)

- Nodig me uit voor de informatiebijeenkomst.

Ik wil me nu alvast aanmelden als aspirant lid.

Ik wil mij als vrijwilliger nuttig maken voor dit initiatief.

Mijn naam is:

Mijn woonadres is:

Mijn e-mailadres is:

Ik ben huurder van Portaal, Mitros, een andere verhuurder, namelijk: _____

Ik ben eigenaar, verhuurder van deze woning.

Deze kaart kunt u inleveren bij:

Het Volksbuurtmuseum: Waterstraat 27,

Ben Nijssen: Oudegracht 17, Of

Corrie Huiding: Bergstraat 6.

Zonnepanelen in Wijk C

Geplaatst op 25 oktober 2019 door Thomas Roos

Als ik 's ochtends wakker word op een zonnige dag dan zie ik vanuit mijn slaapkamer de zon reflecteren op de dakpannen en daar word ik blij van. Tegelijkertijd vraag ik me wel eens af hoeveel energie de daken in mijn straat wel niet zouden kunnen opwekken. Er zijn veel bewoners van sociale huurwoningen in Wijk C en die hebben vaak niet het geld om zelf in zonnepanelen te investeren. En als ze dat wel hebben moeten ze toestemming vragen van de verhuurder om ze te mogen plaatsen.

Deze zomer las ik in een persbericht van Greenchoice over zonne-energie voor sociale huurwoningen. Greenchoice werkt samen met het bedrijf Delen Duurzame Energie om, door het plaatsen van zonnepanelen, de energiekosten van sociale huurders te verlagen. Ik klom meteen in de telefoon omdat ik ook zoiets wilde voor Wijk C. Ik kwam met Guus van Delen Duurzame Energie in contact en hij was meteen enthousiast.

Toen ben ik maar in mijn eentje gaan flyeren in de hoop dat mijn medewijkbewoners net zo enthousiast zouden zijn als ik. Maar er waren toch wel wat mensen die niet direct stonden te springen. "Wie ben jij dan wel" wilden ze weten en "nee, ik wil mij niet zomaar aanmelden".

Gelukkig was er ook een heel nieuwsgierige wijkbewoner die via het Volksbuurtmuseum mijn telefoonnummer wist te achterhalen. Later kwam ze bij me langs en heb ik één en ander uitgelegd. Toen kwam ze met tips voor de flyer en dat ik even met Ben van het Wijk C Komitee moest overleggen.

Nu ik met het Wijk C Komitee heb overlegd en een paar medestanders heb gevonden kan ik met een gerust hart zeggen dat het niet meer alleen mijn initiatief is, maar een echt bewonersinitiatief. De mailtjes van geïnteresseerden stromen nu nog langzaam binnen en de plannen worden steeds concreter:

-Sinds de start eind augustus hebben er 30 belangstellenden zich aangemeld.

-Er worden constructieve gesprekken met de gemeente gevoerd.

-In Houten is een soortgelijk initiatief gestart en daar zijn ze al een stuk verder (<https://www.greenchoice.nl/d2e-houten/>).

De kans dat dit initiatief slaagt neemt toe als we met velen zijn. Daarom willen we minimaal 90 wijkbewoners bereiken die we kunnen uitnodigen voor een informatiebijeenkomst.

Dus: als u zich nog niet heeft aangemeld mail dan uw naam, e-mail, adres naar WijkC.initiatief@gmail.com en vermeld daarbij of u huurder, eigenaar of verhuurder van de woning bent.

Wijk C Stroom zoekt samenwerking

Introductie

Wijk C Stroom is ontstaan uit het Wijk C initiatief voor duurzame energie in augustus 2019. In drie rondes is gepeild of er draagvlak is voor zonnestroom en gekeken naar de samenstelling van de wijk. Daarbij is samengewerkt met bewoners, het Wijk C-Komitee, het Nederlands Volksbuurtmuseum en Delen Duurzame Energie BV.

In maart 2020 is een kernteam gevormd dat in oktober is uitgebreid en nu bestaat uit de volgende personen:

- Thomas Roos (huurder van Portaal), eerste initiatiefnemer die onderzoek heeft gedaan naar energiecollectieven in Nederland en een achtergrond heeft in sociaal werk en onderwijs.
- Saskia Enderle (huurder van Mitros), actief in Buurtgroep Wijk C West en één van de initiatiefnemers van het grootste groene dak van de Utrechtse binnenstad.
- Merel Daniel (huurder van Mitros) die sinds een jaar in Wijk C woont en het liefst alle daken in de wijk van zonnepanelen wil voorzien. Vanuit haar werk als projectleider bij Bureau Brick heeft ze veel ervaring opgedaan met concept- en gebiedsontwikkeling.
- Marijn Pipping (woningeigenaar en voorzitter VvE) die ruim 3 jaar in Wijk C woont en veel interesse heeft in duurzame initiatieven zoals deze, mede omdat hij geen eigen dak heeft voor zonnepanelen.
- Tjerk Destombes (huurder van Mitros), bewoner die enthousiast is over duurzaamheid en daarin graag bijdraagt aan initiatieven, en daar ook de urgentie van inziet. Docent aardrijkskunde in het dagelijks leven, dakdromer bij avond- en zonnestroom-adept bij daglicht.

Wat wij willen

Wij willen duurzame energie bereikbaar maken voor alle inwoners van Wijk C. Dat gaat dus om:

- huurders van woningcorporaties Mitros, Portaal en SSH
- verenigingen van eigenaars (VvE's)
- huiseigenaren

Wat we nodig hebben

Om ons doel te bereiken hebben we het volgende nodig:

- dakoppervlak voor het plaatsen van zonnepanelen
- voorfinanciering t.b.v. huurders met een smalle beurs
- investeerders

Hoe wij dat willen doen

Samenwerking

Op dit moment hebben we regelmatig contact met Mitros, Stichting Wocozon, Energie-U en Buurtstroom, Gemeente Utrecht en Solar Sedum om onze eerste zonnestroominstallatie te realiseren in de wijk. Daarnaast blijven we op zoek naar samenwerking met andere dakeigenaren.

Communicatie met wijkbewoners

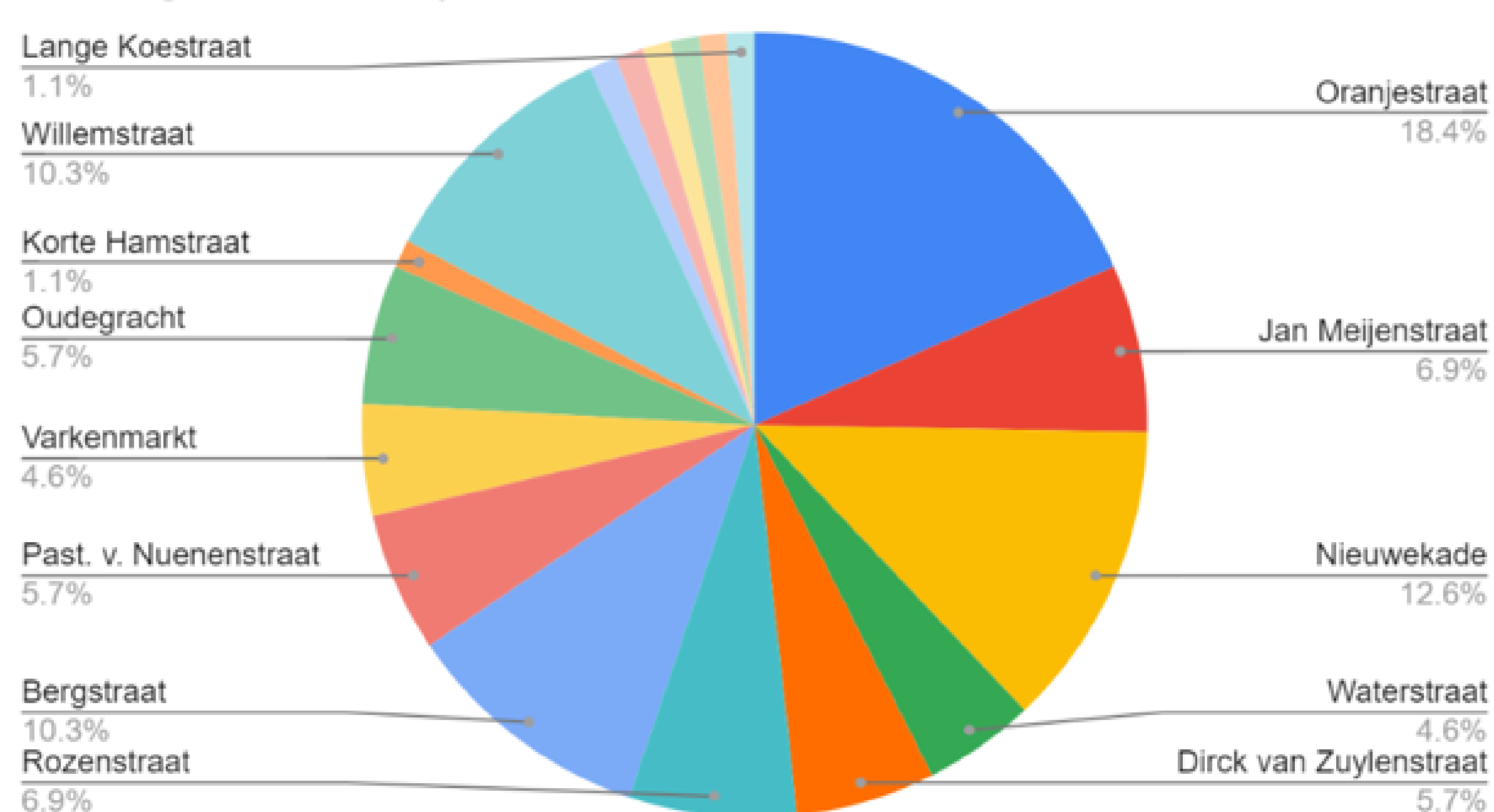
Sinds de start van het initiatief in augustus 2019 zijn er 3 wervingsrondes geweest en 4 nieuwsbrieven verstuurd. Wij deden dit voor het grootste deel digitaal. Bewoners die geen computer en/of mailadres hadden werden per post op de hoogte gebracht. Wij zetten deze manier van communiceren met de wijkbewoners voort, maar hebben de communicatie ook uitgebreid via de Facebookpagina van Buurtgroep Wijk C West en onze website WijkCstroom.nl

Bottom-up benadering

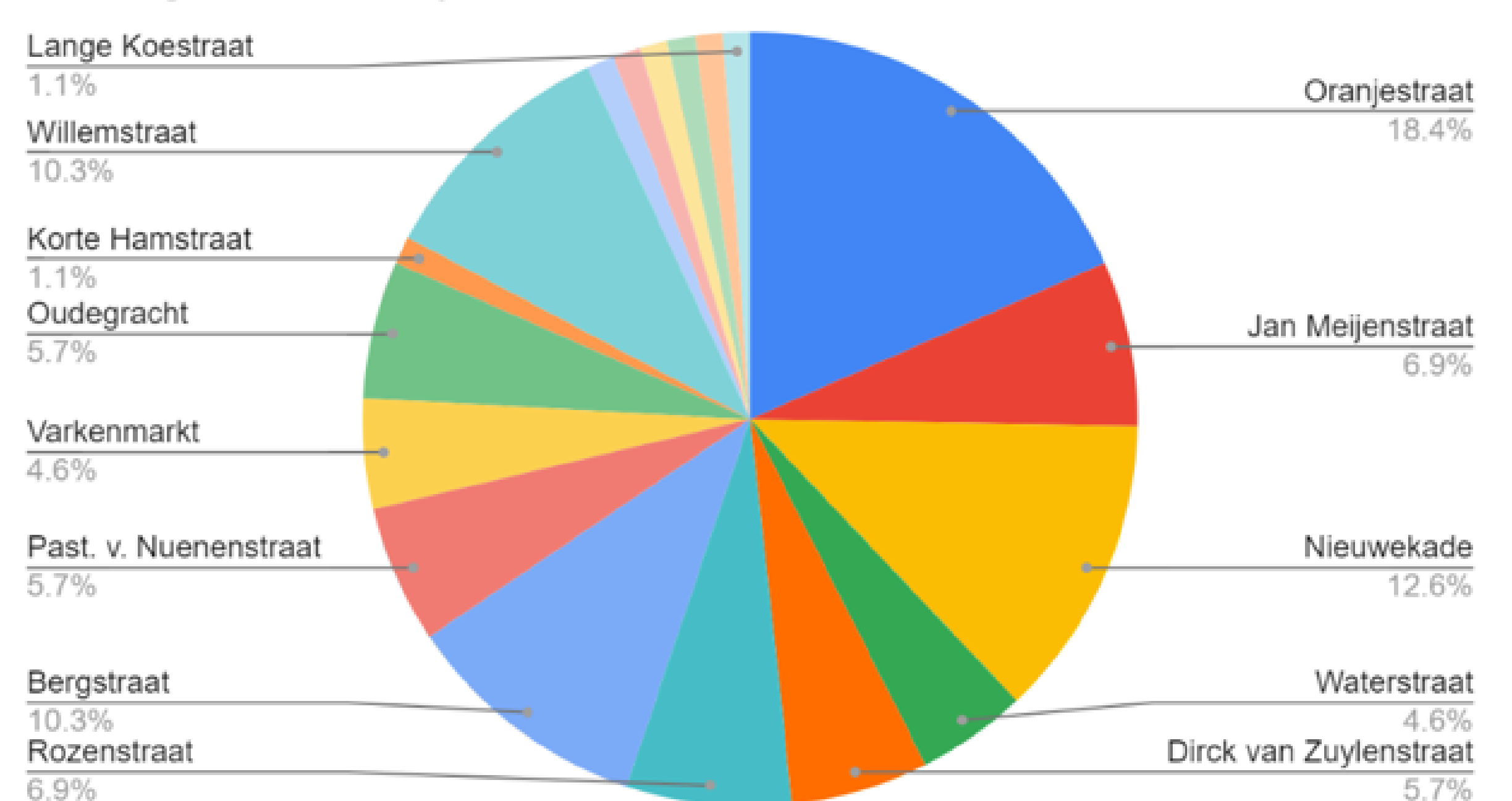
We profileren ons nadrukkelijk als bewoners van Wijk C en willen de energietransitie niet passief op ons af laten komen. Daarom steken we als wijkbewoners zelf de handen uit de mouwen. Wij vinden dat de energietransitie toegankelijk moet zijn voor alle bewoners van Wijk C.

Huidige samenstelling belangstellenden (augustus 2020, 93 huishoudens)

Belangstellenden per straat

Belangstellenden per straat

Locatie en contact

Wijk C locatie

Wijk C ligt in de binnenstad van Utrecht aan het Vredenburg en de Lange Viestraat en als een hoefijzer daaromheen liggen de Oude Gracht, de Weerdsingel en de Daalsesingel. Politiebureau Paardenveld en de Jacobikerkerk zijn bekende Utrechtse locaties in onze wijk.

Contact

We zijn bereikbaar via onze website: wijkcstroom.nl; per e-mail: energie@wijkcstroom.nl; telefoon: 06 4204 6222 (Thomas Roos); en post: Oranjestraat 57, 3511 RA Utrecht.

<p>Bijlage 6: Fotoverslag Mitros</p> 	<p>“Mijn” groene dak in Utrecht, daar ben ik best trots op! Ik ben zelf deels verantwoordelijk geweest voor de realisatie ervan, maar er is nog zoveel meer mogelijk. Al die platte daken in Utrecht en nog te weinig aandacht voor duurzame initiatieven, zoals zonnepanelen.’ Saskia, hier op het dak van haar woning in het appartementencomplex van Mitros in Wijk C, zet zich al bijna tien jaar in voor de verduurzaming van de stad door middel van groene oplossingen. Nu gaat ze met buurtbewoner Thomas en twee anderen burens nog een stapje verder. Lees verder om te ontdekken hoe zij zo’n ingewikkeld project met de juiste mensen aanpakken!</p>
	<p>Samen werken ze met o.a. Mitros, de gemeente en lokale energie-initiatieven om Utrechtse woningen te vergroenen. Thomas woont aan de Oranjestraat en wilde net als Saskia zijn steentje bijdragen. Hij ging flyeren om gelijkgestemden voor zijn plan te vinden. ‘Saskia reageerde direct! Ik geloof dat wij met z’n allen veel meer kunnen doen voor de energietransitie. Er is technisch veel mogelijk en daar is samenwerking voor nodig, dat kan soms lastig te vinden zijn. Wij willen onze zoektocht daarin vastleggen zodat iedereen die bij een energietransitie als deze betrokken is, daarvan kan leren.’</p>
	<p>Voor Saskia is het niet de eerste keer dat ze bezig is met een dergelijk project. Sterker nog, in 2012 won ze er zelfs de Utrechtse Participatiepluim voor, samen met Mitros. ‘De timing van dit project was perfect: mijn buurvrouwen en ik hadden het idee voor een groen dak in de binnenstad. Toen we ontdekten dat er voor onze woningen groot onderhoud gepland stond, was het duidelijk. We zijn met een concreet voorstel naar Mitros gestapt. Met diverse betrokken partijen zijn we tot een mooi plan en groen resultaat gekomen, een samenwerking waarvoor we dus inderdaad een prijs wonnen! Tot op de dag van vandaag is dit nog steeds het grootste groene dak van de binnenstad. Dat is ergens heel mooi, maar ook treurig.’ Nóg een motivatie om door te gaan.</p>
	<p>‘Nu zijn we volop in bespreking met de gemeente, energie-initiatieven en bedrijven zoals Decathlon om te zien of zij hun dak beschikbaar willen stellen. Ook hiervoor werken we weer samen met Mitros. Onlangs hadden we onze eerste echte bijeenkomst, door corona was het tot dan toe alleen nog maar videobellen. Mitros stelde haar kantoor beschikbaar waar we met alle betrokkenen samenkwamen. Wat heel leuk is, is dat we met Mitros aan dezelfde kant staan. Er is leuk contact en zo’n goede energie.’</p>
	<p>‘We zijn echt partners in dit project. Daar komt bij dat dit voor iedereen een geweldige leerschool is. Voor ons als buurtbewoners als we nieuwe projecten gaan oppakken, maar ook voor Mitros en de verduurzaming van haar woningen. Het zou te gek zijn als dit lukt, maar eigenlijk kan het al bijna niet meer fout gaan. Het kon alleen maar mislukken door er nooit aan te beginnen.’</p>

Afkomstig van de facebook pagina van Mitros (bezoekt op 23-10-2020):

<https://www.facebook.com/Mitros.woningcorporatie/photos/a.197778633568638/3582673898412411/?type=3&theater>

Bijlage 7: Nieuwsbrieven

Wijk C initiatief

UPDATE 16 september 2019

Het laatste nieuws!

Dank voor jullie interesse

U heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in het Wijk C initiatief om energie voor huurders goedkoper te maken. Dat is heel mooi, want dit moeten we samen voor elkaar krijgen. Ik houd u op de hoogte van de ontwikkelingen en nodig u (hopelijk al in oktober) uit voor een eerste bijeenkomst.

Ik stel me graag even aan jullie voor

Ik ben Thomas en ik woon nu ruim 11 jaar in Wijk C. Ik wil graag bijdragen aan een betere wereld en ik vind dat je daar dichtbij mee moet beginnen. Ik kom uit het sociaal werk en het onderwijs en wil de ervaring die ik daarin heb opgedaan graag inzetten voor dit initiatief.

Ontwikkelingen

Er zijn wat ontwikkelingen die ik graag met jullie wil delen:

- De kans is groot dat Wijk C door de gemeente wordt aangewezen als proeftuin voor de energietransitie. Dit betekent dat, als dit doorgaat, er geld beschikbaar komt voor een door ons op te richten energiecoöperatie.
- Portaal is enthousiast over het Wijk C initiatief.
- Het Wijk C komitee is enthousiast.
- Er hebben zich op dit moment 18 huurders aangemeld als geïnteresseerde, we hebben er minimaal 10 nodig om een energiecoöperatie op te zetten. Dus dat gaat lukken, zeker als jullie nóg een huurder geïnteresseerd krijgen.
- Ik ben kort geleden gestart met flyeren bij huurders van Mitros. Als alles meezit starten we dan met twee energiecoöperaties, één voor huurders van Mitros en één voor huurders van Portaal.

Contact

e-mail:
WijkC.initiatief@gmail.com

post:
Adresseren aan of
langsbrengen bij:

Het Volksbuurtmuseum
t.a.v.: Wijk C Initiatief
P/A Waterstraat 27 - 29
3511 BW Utrecht

telefoon:
06 1544 6244

Wijk C initiatief

UPDATE 7 oktober 2019

Het laatste nieuws!

Dank voor jullie interesse

U heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in het Wijk C initiatief om energie voor huurders goedkoper te maken. Dat is heel mooi, want dit moeten we samen voor elkaar krijgen. Ik houd u op de hoogte van de ontwikkelingen en nodig u (hopelijk al vóór 2020) uit voor een eerste bijeenkomst.

Ik stel me graag even aan jullie voor

Ik ben Thomas en ik woon nu ruim 11 jaar in Wijk C. Ik wil graag bijdragen aan een betere wereld en ik vind dat je daar dichtbij mee moet beginnen. Ik kom uit het sociaal werk en het onderwijs en wil de ervaring die ik daarin heb opgedaan graag inzetten voor dit initiatief.

Ontwikkelingen

Er zijn wat ontwikkelingen die ik graag met jullie wil delen:

- De kans is groot dat Wijk C door de gemeente wordt aangewezen als proeftuin voor de energietransitie. Dit betekent dat, als dit doorgaat, er geld beschikbaar komt voor een door ons op te richten energiecoöperatie.
- Het Wijk C comité, Portaal en de gemeente zijn enthousiast over het Wijk C initiatief, van Mitros hebben we nog geen reactie.
- Er hebben zich op dit moment 25 huurders aangemeld als geïnteresseerde.
- Er is een voorbespreking geweest met het Wijk C comité, enkele bewoners die zich actief willen inzetten voor dit initiatief en een adviseur die contacten heeft met de zakelijke partners.
- Wat begon als initiatief voor huurders wordt nu verder uitgebreid, zodat ook woningeigenaren deel kunnen nemen.

Contact

e-mail:
WijkC.initiatief@gmail.com

post:
Adresseren aan of
langsbrengen bij:

Het Volksbuurtmuseum
t.a.v.: Wijk C Initiatief
P/A Waterstraat 27 - 29
3511 BW Utrecht

telefoon:
06 1544 6244

Energie?

Ja, we zijn bezig!

Nu nog gemeente en woningbouw.

Het Wijk C Bewonersinitiatief

Dank voor jullie interesse

U heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn in het Wijk C initiatief om energie voor huurders goedkoper en duurzamer te maken.

Ik ben Thomas Roos en houd u op de hoogte van de ontwikkelingen rondom dit initiatief. Ik hoop u binnenkort uit te nodigen voor een informatiebijeenkomst.

Stand van zaken december 2019

De beloofde informatiebijeenkomst van januari laat helaas even op zich wachten. Dit komt doordat het wat lastig was af te stemmen tussen de verschillende betrokken partijen. Maar daar laten we ons natuurlijk niet door afschrikken!

We hebben inmiddels meer dan 80 belangstellenden en daarmee zijn wij een belangrijke gespreks-partner voor gemeente, woningbouw en netwerkmaatschappij.

Er is draagvlak! nu nog afstemmen...

- De beloofde informatiebijeenkomst van januari laat dus helaas nog even op zich wachten.
- Om de afstemming tussen gemeente en woningbouw vlot te trekken begeleid ik een workshop met een aantal bewoners, gemeente, woningbouw en netwerk-beheerder.
- Ik zal hiervoor een aantal wijkbewoners uitnodigen.
- Het doel is dat bewoners, gemeente, woningbouw en netwerkbeheerder van elkaar weten wat kan en wat niet kan.
- Hopelijk levert dit een aantal opties op waar wij straks uit kunnen kiezen.

Vragen, opmerkingen, suggesties?

Stuur een mailtje naar:

WijkC.initiatief@gmail.com

Wordt vervolgd!

Beste Wijk C-bewoner,

Afgelopen december bent u voor het laatst geïnformeerd over het initiatief voor duurzame energie in onze mooie wijk.

Inmiddels is er veel gebeurd, zowel vanuit het initiatief als in de wereld om ons heen. We hopen dat het goed met u gaat en geven u in deze nieuwsbrief graag een update over de stand van zaken.

Uitbreiding kernteam

Tot de vorige update werd u op de hoogte gehouden door Thomas, de initiatiefnemer. Goed nieuws: Thomas hoeft het niet allemaal alleen te doen. Wijkbewoners Merel, Saskia en Marijn hebben zich aangesloten bij het kernteam. Een korte introductie:

Thomas Roos heeft onderzoek gedaan naar energiecollectieven in Nederland en heeft een achtergrond in sociaal werk en onderwijs.

Saskia Enderle is actief in Buurtgroep Wijk C West en is één van de initiatiefnemers van het grootste groene dak van de Utrechtse binnenstad.

Merel Daniel woont sinds een jaar in Wijk C en wil het liefst alle daken in de wijk van zonnepanelen voorzien. Via haar werk weet ze meer over het in gebruik nemen van daken en de obstakels die je daarbij tegenkomt.

Marijn Pipping woont ruim 3 jaar in Wijk C en heeft veel interesse in duurzame initiatieven zoals deze, mede omdat hij geen eigen dak heeft voor zonnepanelen.

Met dit kernteam houden we u zoveel mogelijk op de hoogte van de ontwikkelingen rondom ons initiatief. Heeft u vragen? Mail ons dan.

Stand van zaken

Begin maart bezochten Saskia en Thomas een brainstorm in het stadskantoor. Samen met andere initiatiefnemers wisselden ze kennis en ervaringen uit over de gezamenlijke aankoop van zonnepanelen.

Daarnaast heeft Thomas contact gelegd met Portaal met de vraag of we dakoppervlak kunnen gebruiken voor het collectief opwekken van zonne-energie.

Ondertussen deed Merel navraag bij omliggende initiatieven. Ongetwijfeld kunnen we daarvan leren. Marijn heeft gewerkt aan een vormgeving en deze nieuwsbrief.

Komende weken spreken we digitaal af met verschillende partijen, waaronder Mitros. Zo verzamelen we voldoende informatie om vervolgens te kiezen op welke manier we ons initiatief verder vormgeven.

Nieuw e-mailadres, naam & logo

Om herkenbaar met u te communiceren, hebben we een nieuwe naam: Wijk C Stroom. Het e-mailadres is gewijzigd naar energie@wijkcstroom.nl.

Via deze nieuwsbrief (en mogelijk later via andere kanalen) houden we u op de hoogte. U kunt ons herkennen aan het nieuwe logo.

Wat verwachten wij van u?

Op dit moment hoeft u niets te doen. De komende tijd houden wij u via deze nieuwsbrief op de hoogte. Uiteraard bent u vrij om uw burens te vertellen over het initiatief. Zij kunnen zich vrijblijvend aanmelden via energie@wijkcstroom.nl.

Heeft u vragen, tips, feedback of opmerkingen? We horen het graag, ook via bovenstaand e-mailadres.

En dan nog even dit...

Wij hebben gemerkt dat dit initiatief mensen met elkaar in contact brengt. Iets wat in deze Corona-tijd erg belangrijk is. Heeft u hulp nodig? Laat het ons weten. Ongetwijfeld is er een buurtgenoot die u kan helpen, al is het met iets kleins.

Bijlage 8 Methodisch Kader

Door Thomas Roos, Dec 16, 2019

Methodisch kader
Transition Governance Model

Een samenvatting van een artikel van Derk Loorbach, directeur DRIFT (Dutch research institution for transitions) professor in socio-economische transitions aan de faculteit sociale wetenschappen van de Erasmus Universiteit.

Uit: Transition Management for Sustainable Development: A Prescriptive, Complexity-Based Governance Framework.

Loorbach, D.

Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions, Vol. 23, No. 1,

January 2010 (pp. 161–183).

© 2010 Wiley Periodicals, Inc., 350 Main St., Malden, MA 02148, USA, and 9600 Garsington

Road, Oxford, OX4 2DQ, UK. ISSN 0952-1895

Uit bestaande literatuur blijkt dat “governance” (het besturen van een complex systeem met verschillende actoren) gekenmerkt wordt door diversiteit, onzekerheid, heterogeniteit van de samenleving en de verminderde mogelijkheden voor het aansturen op lange termijn veranderingen. Voor het realiseren van lange termijn doelstellingen op het gebied van duurzaamheid moet er daarom rekening worden gehouden met het volgende:

- Alle sociale actoren oefenen invloed uit op sociale veranderingen.
- Top-down planning en de dynamiek van de markt bepaalt slechts voor een deel hoe de maatschappij verandert. Netwerk dynamieken en gedrag van individuen en organisaties bepaalt een ander deel.
- Daarmee is het sturen van maatschappelijke verandering een proces van experimenteren en reflecteren, zoeken en leren.

Derk Loorbach heeft een generieke aanpak geschreven voor het handelen in een tijd van transitie. De aanpak is gebaseerd op jaren van wetenschappelijk onderzoek en ervaringen uit de praktijk en is in ontwikkeling. De aanpak, leren door te doen, is een belangrijk onderdeel van transitie management. In zekere zin is het een manier om een meer experimentele en exploratieve houding te ontwikkelen ten opzichte van sociale innovatie in de praktijk.

De aanpak beslaat vier niveaus: het strategische, het tactische, het operationele en het reflexieve niveau.

1 Strategisch niveau: de transitie arena

De transitie arena wordt gevormd door een klein netwerk van voorlopers met verschillende achtergronden. Binnen dit netwerk kunnen verschillende perspectieven op een specifiek probleem en mogelijke oplossingen op elkaar worden afgestemd. De mensen in dit netwerk participeren op persoonlijke titel en niet als woordvoerder van hun werkgever of organisatie. Een zekere mate van vertegenwoordiging is noodzakelijk voor de legitimiteit en financiering van de transitie arena. Maar het is geen administratief platform of vraagbaak. Het is een innovatief maatschappelijk netwerk.

Het netwerk bestaat uit 10 tot 15 personen en worden geselecteerd op basis van hun competenties, interesses en achtergrond. Daarin dienen overheid, bedrijfsleven, ngo's, kennis instituten en intermediairs (mediators, projectorganisaties, consultants etc.) evenredig vertegenwoordigd te zijn. Deze voorlopers hoeven niet perse experts te zijn, maar kunnen bijvoorbeeld goede netwerkers zijn of opinieleiders.

De voorlopers zijn bereid zich te commiteren aan het transitieproces en er tijd en energie in te steken. Daarnaast zijn ze tot het volgende in staat:

- complexe problemen op een hoog abstractieniveau beschouwen
- eigen discipline en achtergrond overstijgen
- een zekere mate van autoriteit uitstralen binnen verschillende netwerken
- samen met anderen van gedachten te wisselen
- open staan voor innovatie zonder vast te willen houden aan specifieke oplossingen.

Een kritische selectie van de voorlopers is essentieel en wordt gedaan door een kerngroep waarin experts op het gebied van het proces en het transitie-onderwerp betrokken zijn.

De arena is open en ontwikkelt zich en vraagt om variatie en selectie. Na verloop van tijd zullen sommige voorlopers uitvallen en nieuwe voorlopers binnenkomen. Om die reden moeten er voldoende randvoorwaarden en ruimte gefaciliteerd zijn voor de voorlopers zodat het proces van innovatie vorm kan

krijgen. De voorlopers dienen zich vrij te kunnen bewegen en niet beperkt worden door allerlei adviesraden, stuurgroepen en consultatiegroepen.

Als de groep voorlopers bij elkaar is gebracht wordt via een sterk interactief proces gestreefd naar een gedeeld perspectief op het probleem. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van een geïntegreerde systeembenadering. Daarmee kunnen de complexe problemen worden gestructureerd en begrijpelijker worden gemaakt. Door het helder formuleren van verschillende perspectieven wordt de weg vrij gemaakt voor het toewerken naar een gedeeld perspectief op duurzaamheid voor de lange termijn. Tegelijkertijd blijft er ruimte bestaan voor meningsverschillen voor korte en middenlange termijn oplossingen doelen en strategieën.

Het ontwikkelen van een visie kost tijd en is arbeidsintensief, maar is cruciaal voor een ontwikkeling in de gewenste richting. Het ontwikkelen van een gezamenlijke visie zorgt voor focus en geeft aan welke activiteiten binnen dit focus vallen en welke niet. Op basis van een gemeenschappelijke visie kan een proces gestart worden met verschillende paden met gemeenschappelijke doelen en actiepunten, projecten en instrumenten om deze doelen te behalen.

2 Tactisch niveau: de transitie agenda

Het veranderende perspectief dat gevormd wordt in de transitie arena moet worden vertaald naar verschillende netwerken, organisaties en instituten en daar tractie vinden. Bijzondere aandacht hierbij verdienen de verschillende structurele belemmeringen. Deze kunnen worden verkend met het ontwikkelen van verschillende scenario's. De belemmeringen kunnen bestaan uit wet- en regelgeving, institutionele en economische omstandigheden, maar ook consumentengedrag, infrastructuur en de stand der techniek.

Naarmate het netwerk zich, vanuit de transitie arena, uitbreidt vormen zich coalities die de visie vertalen in zogenoemde transitie paden: de verschillende routes naar een transitiebeeld via korte en middelange termijn doelen die in cijfers zijn uit te drukken. Verschillende van die paden kunnen naar één uitkomst leiden, maar één pad kan net zo goed naar verschillende uitkomsten leiden.

De verschillende actoren in deze fase vertegenwoordigen (in evenredige mate) de verschillende organisaties die bij de transitie betrokken zijn. Het is belangrijk

dat ze over de mogelijkheid en bereidheid beschikken om zich voor langere tijd in te zetten. Daarbij hebben ze voldoende autoriteit en bewegingsvrijheid binnen hun eigen organisatie en inzicht in de mogelijkheden van hun organisatie om bij te dragen aan het transitieproces. Cruciaal hierbij is dat de betrokken actoren betekenis kunnen geven aan de visie en de consequenties daarvan voor hun eigen organisatie. Als dit spanningen oplevert tussen de transitie arena en de dagelijkse praktijk moet dit op strategisch niveau worden opgelost. Het is mogelijk dat hiervoor een nieuwe arena gevormd wordt met enkele bestaande actoren, maar ook nieuwe.

3 Operationeel niveau: experimenten

Op operationeel niveau worden experimenten uitgevoerd die gericht zijn op het verbreden, verdiepen en opschalen van bestaande en geplande initiatieven en acties. Deze transitie experimenten moeten passen binnen de context van de visie en verschillende transitie paden die op tactisch niveau ontwikkeld zijn. Deze experimenten kunnen elkaar versterken en aanvullen, maar ook met elkaar concurreren. Diversiteit is hierin een belangrijk aspect zolang de experimenten kunnen bijdragen aan het realiseren van de visie.

Deze experimenten die de potentie hebben een grote bijdrage te leveren aan het transitieproces, maar tegelijkertijd ook risico's met zich meebrengen. Nieuwe experimenten kunnen direct ontwikkeld worden naar aanleiding van het transitietraject, maar er kan ook aangesloten worden bij bestaande innovatieve experimenten die passen binnen de context van het transitietraject.

Een succesvol experiment (als leerervaring en als bijdrage aan de transitie) kan herhaald worden in verschillende contexten of opgeschaald worden. Dit kost veel tijd (5 tot 10 jaar) en geld. Daarom is het belangrijk zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande infrastructuur en dat de haalbaarheid continue wordt gemonitord. De focus in deze fase ligt op het ontwikkelen van een portfolio van aan de transitie gerelateerde experimenten die elkaar aanvullen en versterken, aantoonbaar en meetbaar bijdragen aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen en opgeschaald kunnen worden.

4 Het reflexieve niveau: monitoren en evalueren

Het continue monitoren is essentieel voor het leerproces dat plaatsvindt in transities. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het monitoren van het transitiepro-

ces zelf en het monitoren van transitie management.

Het monitoren van het transitieproces gaat over de fysieke veranderingen in het systeem, langzaam veranderende macro processen en snel veranderende niche processen. Hierin spelen ook individuele en collectieve actoren een belangrijke rol.

Het monitoren van transitie management beslaat alle niveaus van het transitieproces:

- 1: De actoren in de transitie arena worden gemonitord op hun gedrag, netwerkactiviteiten, het aangaan van samenwerkingen en verantwoordelijkheden. En op de activiteiten die ze verrichten.
- 2: Binnen de transitie agenda worden de activiteiten, projecten en instrumenten waarover overeenstemming bereikt is gemonitord.
- 3: Van de experimenten wordt bijgehouden welke nieuwe kennis en inzichten worden opgedaan en hoe deze verspreid kunnen worden. Daarnaast wordt gekeken hoe er geleerd wordt op sociaal en institutioneel niveau.
- 4: Het transitieproces zelf wordt getoetst op de mate van voortgang, belemmeringen en verbeterpunten etc.

Het integreren van het monitoren en evalueren binnen elke fase van het transitieproces op elk niveau van transitie management kan een proces van sociaal leren op gang brengen die ontstaat door de interactie en samenwerking tussen de verschillende betrokken actoren.